

**СИСТЕМА УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ ТА
ВИМОГИ ДО ЇЇ ПОБУДОВИ**

За допомогою управлінського контролю відбувається перевірка його суб'єктами ефективності використання всіх видів ресурсів за для реалізації цілей суб'єкта господарювання. Система управлінського контролю безпосередньо пов'язана з діяльністю людей, їх поведінкою та соціальним середовищем в якому вони працюють, обумовлює їх взаємозв'язок та конвергентність. Тому питання взаємовпливу поведінки працівника та соціального середовища на систему управлінського контролю актуалізуються.

В будь-якому підприємстві основною метою діяльності управлінців є сприяння досягнення задекларованих цілей суб'єкта господарювання. Завдання управлінського контролю полягає не стільки в зіставленні фактичних показників діяльності з задекларованими, скільки в можливості контролю своїх об'єктів адміністративним персоналом при досягненні стратегії розвитку. За таких умов управлінський контроль жодним чином не обмежує автономію управлінця та обсяг його повноважень. Управлінський контроль повинен мати можливість оцінити роботу кожного управлінця як з кількісної, так і з якісної сторони, при чому акцент має бути саме на якісній складовій. Таким чином, управлінський

контроль повинен мати механізм оцінки роботи діяльності кожного суб'єкта управління в кількісному та якісному розрізі. При чому не бажано нехтувати ні кількісними, ні якісними даними.

За для забезпечення належного рівня ефективності функціонування системи управлінського контролю в підприємстві слід дотримуватись таких вимог:

Таблиця 1
Вимоги щодо забезпечення ефективності функціонування системи управлінського контролю

№	Назва	Зміст вимоги
1	Цілі управлінського контролю	система управлінського контролю зможе працювати більш ефективно, якщо його цілі будуть узгоджені із загальними цілями підприємства та безпосередньо пов'язані з конкретними виконавцями. Важливим є встановлення такого рівня стандартів для кожного виконавця, досягнення яких стає можливим за умови фактичного рівня продуктивності підприємства
2	Придатність	Підприємство має створити таку систему контролю, яка буде відповідати його потребам. На даний час не існує універсальної системи контролю з чіткими правилами, що задовольняла б вимоги всіх підприємств. А тому в кожному підприємстві має бути побудована власна система управлінського контролю, що буде оптимально відповідати потребам суб'єкта господарювання та враховувати природу бізнесу, задовольняти вимоги зовнішнього та внутрішнього середовища
3	Превентивність	управлінський контроль повинен носити превентивний характер, що дозволить управлінцям контролювати господарську діяльність в постійному режимі. За кожним встановленим відхиленням в процесі контролю має бути оперативно прийнято коригуюче рішення, що дозволить уникати або звести до мінімуму відхилення в майбутньому
4	Зворотній зв'язок	ефективність господарської діяльності залежить від взаємозгодження діяльності систем контролю та планування. Основою процесу планування є фактичні облікові дані. Встановлені управлінським контролем відхилення в процесі господарської діяльності також оперативно мають враховуватися при плануванні.
5	Оперативність	враховуючи те, що система управлінського контролю одержує інформацію про відхилення щодо ходу діяльності підприємства з різних джерел, необхідно передбачити механізм інформування відповідальних осіб з метою оперативного прийняття рішення, а також для запобігання виникнення в майбутньому втрат. При цьому доцільним є мінімізація часу від одержання інформації про відхилення до передачі цієї інформації визначеному управлінцю.
6	Гнучкість	система управлінського контролю має акумулювати в собі весь інформаційний масив змін та відхилень, які виникають при здійсненні господарської діяльності. При цьому зміна планів розвитку діяльності має викликати одночасне коригування

*III Міжнародна науково-практична конференція
(м. Луцьк, 08 жовтня 2016 р.)*

		системи управлінського контролю з урахуванням обставин що змінилися.
7	Економічність	сума витрат на утримання системи управлінського контролю жодним чином не повинна перевищувати вигід, що буде мати підприємство від її функціонування. При цьому підприємство має прагнути мінімізувати розмір витрат на систему контролю
8	Періодичність	система управлінського контролю об'єктивно має враховувати діяльність підприємства, умови зовнішнього та внутрішнього середовища та відповідати вимогам підприємства. При цьому структура та методологія системи контролю мають переглядатися при зміні будь-яких умов для максимального задоволення потреб суб'єкта господарювання
9	Активна участь працівників	всі працівники підприємства мають брати активну участь в процесі реалізації управлінського контролю, що є можливим тільки за умови безпосередньої заінтересованості працівників та управліців підприємства в ефективності функціонування системи контролю. Необхідним є врахування думок та побажань персоналу в процесі організації контролю.
10	Сугестивність	система управлінського контролю має не тільки фіксувати відхилення, але й використовувати інструментарій для визначення альтернативних варіантів розвитку подій у разі їх виникнення та бути готовою до сприйняття впливу з відповідним ступенем сприйнятливості.
11	Досвідченість та компетентність співробітників	організація та запровадження системи управлінського контролю, а також ефективне її функціонування значною мірою залежить від досвідченості та компетентності працівників суб'єкта господарювання

Ефективна система управлінського контролю має не тільки виявляти відхилення фактичних показників від стандартних (планових/нормативних), але і що дуже важливо, визначати напрямки виправлення негативних варіантів розвитку подій. При цьому система має дати відповіді на питання:

- де виникли відхилення;
- причини виникнення;
- винуватці виникнення;
- відповідальність винуватців;
- альтернативні шляхи вирішення проблем.

При цьому, ні в якому разі не можна розглядати систему управлінського контролю як щось негативне, що змушує одвічно робити когось винним. Насамперед треба намагатись зробити її ефективною, конструктивною та корисною.

Отже, управлінський контроль має стати орієнтиром та дієвим механізмом при реалізації рішень в досягнення задекларованих цілей підприємства.

Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки

1. Anthony, R. Management Control Systems / Anthony, R., Govindarajan, V. – Chicago, Mc-Graw-Hill IRWIN, 2007. – 320 p.

2. Merchant K.A. Management control systems: performance measurement, evaluation and incentives / K.A. Merchant, W.A. Vander Stede. – Pearson Education, 2007. – 368 p.

3. Савченко Р. О. Облік і контроль як складові управління / Р. О. Савченко, Н. М. Савченко. // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №3. – С. 324–326.

11. Дайле А. Практика контроллинга / А. Дайле / Под ред. М.Л. Лукашевича, Е.Н. Тихоненковой. — М.: Финансы и статистика, 2001.